

**YALAN TANIKLIK SUÇUNDA ETKİN PİŞMANLIK HÜKÜMLERİNİN
UYGULANMASINA İLİŞKİN
BİLGİ NOTU**

Prof. Dr. İzzet ÖZGENÇ

I. Karar:

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun **8.5.2018** tarihli ve E. 2015/177, K. 2018/205 sayılı Kararına konu teşkil eden olayda; başka bir suçtan dolayı tutuklu bulunan E, ceza infaz kurumunun havalandırma bahçesinde, hükümlülerden S'nin Y'yi yaraladığına tanık olur. Bu olayla ilgili olarak Cumhuriyet savcısına tanık sıfatıyla verdiği ifadesinde, Y ile aynı koğuştta kaldıklarını, diğer bir koğuştta bulunan S'nin elinde bulunan ve gemi maketi yapımında kullanılan ince çubuk şeklinde çıtayı, konuşmak için yanına çağırıldığı Y'nin gözüne soktuğunu gördüğünü beyan eder. Bu olay dolayısıyla S hakkında kamu davası açılır. Bu davanın duruşmasında ise mahkemece tanık olarak dinlenen E, olayı görmediğini beyan eder.

Bunun üzerine mahkeme yalan tanıklık suçunu işlediğinden bahisle, E hakkında suç duyurusunda bulunur. Cumhuriyet savcısı tarafından şüpheli sıfatıyla alınan ifadesinde, Y'nin yaralanması olayını Cumhuriyet savcısına tanık sıfatıyla doğru bir şekilde anlattığını, ancak mahkemedeki tanıklığı sırasında ise S'den korktuğu için "ifade vermek istemediğini, olayı görmediğini" beyan eder.

Bu rücu, S hakkında kasten yaralama suçundan dolayı görülmekte olan davada henüz karar verilmeden önce gerçekleşir.

İlk Derece Mahkemesi bu olayda E hakkında, mahkeme huzurunda yalan tanıklık yaptığını kabul ederek, TCK, m. 272, f. 2 hükmüne istinaden 1 yıl hapis cezasına hükmetmiştir.

Yargıtay 9. Ceza Dairesi, yaptığı temyiz incelemesi sonucunda bu mahkumiyet hükmünün onanmasına karar vermiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, bu olayda E'nin S hakkında henüz hüküm verilmeden yalanından rücu etmesi karşısında, TCK, m. 274, f. 1 hükümlerine göre etkin pişmanlıktan yararlandırılması gerektiği gerekçesiyle, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin onama kararına itiraz etmiştir.

Bu arada S hakkında İlk Derece Mahkemesince kasten yaralama suçundan dolayı verilen mahkumiyet hükmünün Yargıtay 3. Ceza Dairesi tarafından onanmasına karar vermiştir.

II. Hukuki değerlendirmemiz:

TCK, m. 274'de yalan tanıklık suçunda etkin pişmanlıkla ilgili hükümlere yer verilmiştir. Bu hükümlerde ana hareket noktası, yapılan yalan tanıklığa bağlı olarak bir kişinin mağdur edilmesidir.

Yapılan yalan tanıklıkla, bir kişiye işlemediği bir suç isnat edilmiş olabilir. Bu isnada bağlı olarak, kişinin tutuklanması veya malvarlığına elkonulması gibi, herhangi bir hak veya özgürlük kısıtlamasına tabi tutulması yönünde karar verilebilir ve hatta cezaya mahkum edilmiş olabilir.

Keza, yapılan yalan tanıklıkla, bir kişinin malvarlığı ile ilgili olarak tedbir kararı, borçlu olmadığı bir edimi yerine getirmesi yönünde karar verilmiş olabilir.

Bütün bu aleyhe kararların yerine getirilmiş olması halinde, kişinin mağduriyetine sebebiyet verilmiş olmaktadır.

Buna karşılık, muayyen bir suçu işlemiş olan kişinin işlemediği yönünde yalan tanıklıkla, bu kişi hakkında örneğin tutuklanmış iken tahliye kararı verilmiş veya neticede beraatine hükmedilmiş olabilir. Dikkat edilmelidir ki, bu durumda, yalan tanıklıkta bulunmakla, adaletin gerçekleşmesi engellenmiş olmaktadır. Bu suretle adaletin engellenmiş olması, işlenen suçla mağdur edilmiş olan kişilerin ve hatta toplumu oluşturan bütün bireylerin mağduriyetinin devamı sonucunu doğurmaktadır.

Bu nedenle, yalan tanıklıkta bulunularak, muayyen bir suçu işlemiş olan kişinin tahliyesine karar verilmesinin veya neticede beraatine hükmedilmesinin sağlanmış olması ve bu suretle adaletin gerçekleşmesine engel olunması halinde, yalan tanıklıktan rücu edilmesinin etkin pişmanlık sebebi olarak görülmemesi, suç siyasetiyle bağdaşır bir durum değildir.¹

Bu itibarla, muayyen bir kişinin aleyhine sonuç doğurmamakla beraber, adaletin gerçekleşmesini engelleyen yalan tanıklıktan bilahare pişmanlık duyularak rücu edilmesi halinde, TCK, m. 274, f. 1 hükmüne istinaden cezaya hükmetmemek gerekir. Bu durumda pişmanlığın yalan tanıklıktan rücuun gerçekleştiği zamanın bir önemi bulunmamaktadır. Yeter ki, yalan tanıklıktan rücu edilmesiyle adaletin gerçekleşmesi sağlanmış olsun.

Ancak, mesela, suçu işleyen kişi öldükten sonra, yalan tanıklıktan rücu edilmesinin adaletin tecellisine bir katkısı olmayacağı için, bu durumda etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanamaması gerekir.

Bu yorumdan, ceza hukukunda kıyas yasağından hareketle imtina edilmemelidir.

Kıyas yasağı, kanunda yer alan suç tanımlarının kapsamı açısından kabul edilmiştir. Bu itibarla, ceza hukukunun genel hükümleri açısından, yani suç teorisinin genel prensipleri açısından kıyas yasağından söz edilemez.² Suç vakiasını ve sorumluluğun esasını açıklayan bu prensipler açısından, kıyastan ziyade, genişletici yorumdan söz edilebilir. Bu itibarla, örneğin **TCK'nın zorunluluk haline ilişkin hükümlerinin uygulama alanını mümkün olduğunca geniş tutmak gerekir.**

¹ Aynı yönde değerlendirmeler için bkz. GÖKTÜRK, Neslihan: *Yalan Tanıklık Suçu (TCK m. 272)*, in: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt XX, sayı 1, Ocak 2016, sh. 347 vd., 392.

² ÖZGENÇ, İzzet: *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 16. bası, Ankara, Eylül 2020, sh. 136 vd. Aynı fikir için ayrıca bkz. ÖNDER, Genel Hükümler I, sh. 129. *Akbulut* da, maddi ceza hukukunda aleyhe kıyasın yapılamayacağını, buna karşılık lehe kıyasın yapılabileceğini kabul etmektedir. Bu itibarla, yazara göre örneğin, “şahsi cezasızlık sebepleri veya cezayı kaldıran sebepler”le, “gönüllü vazgeçme”yle ilgili olarak ve “kusurluluğu kaldıran veya azaltan nedenlerde” kıyas yapılabilecektir (AKBULUT, Berrin: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 7. Bası, Ankara, Eylül 2018, sh. 125).

Belgede sahtecilik suçunun konusunu oluşturan belgenin bir unsuru, **hukuki sonuç doğurabilecek içeriğe sahip** olmasıdır. Bu itibarla belge, **bir irade beyanını** ya da **mevcut bir durumu tespit** eden içeriğe sahiptir. Belge, belli bir duruma ilişkin olarak **değerlendirme** içeriğine de sahip olabilir.

Kıyas yasağını şöyle bir örnekle açıklayabiliriz:

Belgenin diğer bir unsuru, içerdiği irade beyanının, durum tespitinin veya değerlendirmenin belirli bir **kişiye izafe** edilmesi ya da edilebilir olmasıdır. Belirli bir kişiye izafe edilmeyen veya edilebilir olmayan içerik, belge hüviyetini haiz değildir.

Elektronik ortamdaki veriler, hukuki sonuç doğurmaya elverişli, hukuki değer ifade eden bir irade beyanını, durum tespitini veya değerlendirmeyi içerse ve hatta bu veriler belli bir kişiye izafe edilse bile; başlı başına bu özellikler, elektronik ortamdaki veriye belgede sahtecilik suçunun konusu olarak belge hüviyetini kazandırmamaktadır. **Elektronik ortamdaki veriye TCK, m. 204 ve devamı maddelerde tanımlanan suçların konusu olarak belge hüviyeti ancak bir kanuni düzenleme ile izafe edilebilir.**

“Güvenli elektronik imza” ile imzalanmış olan ve hukuki sonuç doğurmaya elverişli içeriğe sahip bulunan elektronik veri, belge niteliğini haiz olacaktır. Ancak bu belge, TCK, m. 204 ve devamı maddelerde tanımlanan sahtecilik suçlarının koşusunu oluşturmamaktadır. TCK’da tanımlanan sahtecilik suçlarının konusu olan belge, hukuki sonuç doğurmaya elverişli içeriğin kaydedilmiş olduğu kağıt veya metal levha gibi nesnel bir varlığa sahiptir. Oysa elektronik ortamda oluşturulmuş olan belgenin nesnel, fiziki bir varlığı bulunmamaktadır. Bu nedenle, TCK’nın belgede sahtecilik suçlarına ilişkin hükümlerini, elektronik ortamda oluşturulmuş olan belgelerle ilgili olarak uygulama imkanımız bulunmamaktadır. Aksi takdirde, kıyas yasağını ihlal etmiş oluruz.

Elektronik ortamda oluşturulmuş resmi veya özel belgelerle ilgili olarak, TCK’nın belgede sahtecilik suçlarına ilişkin hükümlerinin uygulanabilirliğini sağlamak için, bir kanuni düzenleme yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.³

Buna karşılık, kıyas yasağı kapsamında değerlendirilmeyecek hususlara ilişkin olarak şu örnekleri verebiliriz:

Bazı suçlarda **mağdur**, maruz kaldığı suça ilişkin delilleri yok edebilir. Cinsel saldırı ve cinsel istismar suçlarının (TCK, m. 102, 103) mağdurları, bu bağlamda göz önünde bulundurulmalıdır. Söz konusu suçların mağduru, suçluyu kayırmak, suç dolayısıyla başlatılan soruşturma ve kovuşturmayı akim kılmak için değil; kendisi bakımından “ayıplı” olmayı sonuçlayan bu durumu örtmek amacıyla, maruz kaldığı fiil nedeniyle yaşadığı “kirlenmişlik” duygusunun etkisiyle, suça ilişkin delilleri yok edebilmektedir. Bu durumda olan bir kişiden, hukukun suç delillerini yok etmeme yönündeki icabına uygun davranması beklenemez. Yani bu bağlamda kişinin irade serbestisinin, davranışlarını serbestçe yönlendirebilme yeteneğinin azaldığını ve hatta bulunmadığını kabul etmemiz gerekir. Başka bir ifadeyle, bu durumda, zorunluluk haline ilişkin hükümleri göz önünde bulundurarak, cinsel suç mağdurunun TCK, m. 281’de tanımlanan suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçundan dolayı cezalandırmamak gerekir.⁴

Aynı durum, yalan tanıklık ve iftira suçları bakımından da karşımıza çıkmaktadır. Örneğin genç bir kadın, bir başkasıyla aralarında henüz evlilik birliği oluşmadan cinsel ilişkiye girdikten sonra, içinde bulunduğu aile ve sosyal çevrenin baskısıyla, bu ilişkinin zorla

³ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, 16. bası, sh. 137 vd.

⁴ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, 16. bası, sh. 441, dn. 702.

gerçekleştikten bahisle suç duyurusunda bulunma gereğini hissedebilmektedir. Tersine bir durum da olabilmektedir. Cinsel saldırı veya cinsel istismar suçuna maruz kalan genç kadın, içinde bulunduğu aile ve sosyal çevrenin yönlendirmesiyle bilahare bu suçun failiyle evlenebilmektedir. Bu kişi hakkında cinsel saldırı veya cinsel istismar suçundan dolayı yürütülen soruşturma ve kovuşturma sürecinde mağdur ve tanık sıfatıyla dinlenen kadın, tesis edilmiş olan evlilik birliğinin bekası uğruna gerçeğe aykırı beyanlarda bulunabilmektedir.

Genç kadının fiili birinci ihtimalde iftira suçu, ikinci ihtimalde ise yalan tanıklık suçu bağlamında değerlendirilirken, içinde yaşadığı şartlar itibarıyla hukukun icaplarına uygun davranma yeteneğinin azaldığını ve hatta ortadan kalktığını göz önünde bulundurmak gerekir. Yani bu bağlamda kişinin irade serbestisinin, davranışlarını serbestçe yönlendirebilme yeteneğinin azaldığını ve hatta bulunmadığını kabul etmemiz gerekir.⁵

Bu itibarla, TCK, m. 274, f. 1 hükmünün kişinin lehine olarak yalan tanıklıkta bulunulduktan sonra, pişmanlık duyularak yalan tanıklıktan rücu edilmesi halinde de uygulanabileceğini kabul etmek, kıyas yasağı kapsamında değerlendirilmemelidir.

Açıklanan nedenlerle, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun oyçokluğuyla aldığı **8.5.2018** tarihli ve E. 2015/177, K. 2018/205 sayılı Kararının gerekçesinde yer alan aşağıdaki açıklamalara katılmamaktayız:

*TCK, m. 274'den bahisle, bu "maddede yer alan her üç fıkranın da aleyhe tanıklık yapılması nedeniyle ortaya çıkan hak kısıtlaması, hak yoksunluğu, hüküm veya mahkûmiyet kararı nedeniyle hakkında aleyhe yalan tanıklık yapılan kişinin zarar görmesi hâllerine ilişkin olması, bu bağlamda kanun koyucunun, aleyhe yalan tanıklık yapılması nedeniyle doğabilecek zararların önlenmesine veya doğan zararların azaltılmasına yönelik pişmanlık sergilenerek maddi gerçeğe ulaşılmasını amaçlaması ve maddenin yoruma olanak tanımayacak açıklıktaki lafzına göre etkin pişmanlık hükümlerinin sadece aleyhe tanıklık yapan kişi hakkında öngörülmesi birlikte değerlendirildiğinde; sadece aleyhe tanıklık yapılması durumu için öngörülen TCK'nun 274. maddesinin, lehe tanıklık yapılması hâlinde uygulanmasının mümkün olmadığının kabulü gerekmektedir."*⁶

⁵ ÖZGENÇ, Genel Hükümler, 16. bası, sh. 441, dn. 702, ayrıca bkz. dn. 703, 704, 705.

⁶ Aynı yönde diğer bir içtihat için bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, **8.5.2018**, E. 2015/187, K. 2018/206.